

Loyalis Verslag Verantwoord Beleggen 2016

INHOUDSOPGAVE

1 Inleiding	3
2 Verantwoord beleggen in cijfers	4
3 Activiteiten verantwoord beleggen	5
4 Verslag stemmen	6
5 Verslag engagement	7
6 Verslag uitsluitingen11
7 Verslag ESG integratie	12

1 INLEIDING

Verantwoord beleggen is voor Loyalis een integraal onderdeel van onze beleggingsfilosofie en het beleggingsproces. Als lange termijn belegger is het voor ons belangrijk dat ondernemingen goed omgaan met de omgeving, de medewerkers en dat zij goed worden bestuurd. Wij zijn ervan overtuigd dat er betere beslissingen over beleggingen kunnen worden genomen door systematisch rekening te houden met milieu (Environment), sociale (Social) en bestuurlijke (Governance) kwesties en deze mee te nemen in het beleggingsproces. Daarom is het integreren van ESG-factoren opgenomen in onze Investment Beliefs. Klanten hechten er in toenemende mate meer waarde aan dat ingelegde premies verantwoord worden belegd. Aan deze wens willen wij voldoen.

In het [Beleid Maatschappelijk Verantwoord Beleggen](#) wordt uitgelegd hoe verantwoord beleggen is verankerd in het beleggingsproces van Loyalis. In 2016 is het beleid verantwoord beleggen aanzienlijk vernieuwd. Zo is er onder andere een sectie toegevoegd die concrete items vermeldt per thema (mensenrechten, milieu, corruptie etc.). Hierin staat beschreven welk beleid van toepassing is op de bedrijfsvoering van Loyalis en wat er wordt verwacht van bedrijven waarin Loyalis investeert. In het verslag verantwoord beleggen leggen we hierover verantwoording af. In dit verslag kunt u lezen hoe in 2016 verantwoord beleggen in de praktijk is toegepast en welke resultaten hierbij zijn geboekt.

2 VERANTWOORD BELEGGEN IN CIJFERS

93,8%	Percentage bedrijven uit de portefeuille waar Loyalis zijn stem heeft uitgebracht op de aandeelhoudersvergadering
126	Aantal dialogen dat Loyalis in 2016 met 115 bedrijven heeft gevoerd.
€ 79,9 miljoen	Investerings in Green/Social Bonds door Loyalis
€ 6,1 miljoen	(Directe) Investerings in zonne- en windenergie door Loyalis
6%	Percentage beleggingen met een hoge duurzaamheidswaarde ¹ binnen de bedrijfsobligatie portefeuille
2	Aantal (nieuwe) uitgesloten bedrijven in 2016
19	Totaal aantal uitgesloten bedrijven eind 2016

¹ Beleggingen met een hoge duurzaamheidswaarde (high sustainability investments) zijn als volgt gedefinieerd: Bedrijven of projecten waarbij het gaat om activiteiten die bijdragen aan oplossingen voor klimaatverandering, waterschaarste, wateroverlast, vervuiling, verlies van leefgebieden of diersoorten en behoefte aan microfinanciering.

3 ACTIVITEITEN VERANTWOORD BELEGGEN

Loyalis heeft bepaalde waarden waaraan de bedrijven in onze portefeuille moeten voldoen. Indien dit niet het geval is, hebben we een aantal mogelijkheden tot onze beschikking om onze invloed als aandeelhouder aan te wenden en zo te proberen het beleid en de acties van een bedrijf te veranderen.

Stemmen en engagement doet Loyalis niet zelf. Dit hebben we uitbesteed aan APG Asset Management (APG AM). Zij hebben een team van specialisten in dienst die onderzoek doen naar de ESG prestaties van bedrijven, stemmen op aandeelhoudersvergaderingen en met bedrijven in gesprek gaan over ESG thema's. Loyalis heeft een belegd vermogen van ruim €3 miljard, terwijl APG AM ruim €440 miljard onder beheer heeft. Op deze manier hebben we meer invloed. Om de slagkracht nog verder te vergroten trekt APG AM vaak samen op met andere Nederlandse institutionele beleggers binnen de vereniging Eumedion.

De mogelijkheden die Loyalis tot zijn beschikking heeft zijn:

1. Stemmen

Als aandeelhouder hebben we stemrecht op aandeelhoudersvergaderingen. Dit recht gebruiken we graag. In principe maken we dan ook altijd gebruik van ons recht om te stemmen, door fysiek aanwezig te zijn of via stemmen op afstand. Zo kunnen we op aandeelhoudersvergaderingen over heel de wereld onze mening richting het bestuur kenbaar maken. Op deze manier hebben we in 2016 onze stem uitgebracht op aandeelhoudersvergaderingen van de bedrijven in onze aandelenportefeuille. Dit betrof ca. 93,8% van de bedrijven uit portefeuille waar Loyalis zijn stem heeft uitgebracht op de aandeelhoudersvergadering.

2. Engagement

Naast het gebruiken van ons stemrecht gebruiken we onze invloed als aandeelhouder ook buiten de aandeelhoudersvergaderingen om. Als we constateren dat het beleid of de praktijk van een bedrijf niet in overeenstemming is met onze waarden gaan we met het bedrijf in gesprek. In 2016 zijn er met 115 bedrijven 126 dialogen gevoerd over verschillende onderwerpen.

3. Uitsluiting

De laatste mogelijkheid die we tot onze beschikking hebben is het uitsluiten van bedrijven uit ons investeringsspectrum. Dat heeft niet onze voorkeur. Op het moment dat we een bedrijf uitsluiten, zijn we geen aandeelhouder meer en kunnen we dus geen gesprekken meer voeren om het gevoerde beleid te veranderen. Er zijn echter bedrijven waar Loyalis niet in wil beleggen, bijvoorbeeld bedrijven die betrokken zijn bij de productie van clustermunitie, anti-persoonsmijnen, chemische wapens en kernwapens buiten het non-proliferatieverdrag². Daarnaast willen we ook niet beleggen in bedrijven die de Global Compact richtlijnen van de Verenigde Naties schenden. Mochten we erachter komen dat een bedrijf deze richtlijnen schendt, dan geven we het bedrijf eerst de kans om zich aan te passen door ermee in gesprek te gaan. Leidt dit niet tot resultaat, dan trekken we onze investeringen terug. Zo heeft Loyalis in 2016 haar uitsluitingslijst uitgebreid met 2 bedrijven en hiermee staan er eind 2016 19 beursgenoteerde bedrijven op onze uitsluitingslijst.

In de volgende paragrafen kunt u een verslag lezen over deze activiteiten verantwoord beleggen.

² Het non-proliferatieverdrag is een verdrag dat het bezit van kernwapens beperkt. In dit verdrag is afgesproken dat kernenergie voor vreedzame toepassingen expliciet zijn toegestaan, maar dat enkel de Verenigde Staten, Rusland, Verenigd Koninkrijk, China en Frankrijk kernwapens mogen bezitten.

4 VERSLAG STEMMEN

Wanneer Loyalis een aandeel in een bedrijf bezit, hebben we het recht om te stemmen op de aandeelhoudersvergadering. We proberen dit recht altijd te gebruiken, door ofwel fysiek aanwezig te zijn of op afstand onze stem uit te brengen. Stemmen doet Loyalis niet zelf, dat hebben we uitbesteed aan de specialisten van APG. In het APG [Corporate Governance Raamwerk](#) staat het beleid beschreven hoe APG stemt bij bedrijven.

In 2016 heeft Loyalis zijn stem uitgebracht bij 115 bedrijven die onderdeel zijn van onze portefeuille.

Bent u benieuwd hoe Loyalis heeft gestemd op aandeelhoudersvergaderingen van individuele bedrijven? Op de website hebben we een lijst met al onze beleggingen gepubliceerd. Daar kunt u zien welke bedrijven in onze aandelenportefeuille zitten. Vervolgens is het mogelijk om op de website van APG gedetailleerde informatie te vinden over het stemgedrag. Zo kunt u inzien hoe er gestemd is per bedrijf, per aandeelhoudersvergadering en zelfs per onderwerp van de agenda.

5 VERSLAG ENGAGEMENT

5.1 Overzicht engagement

In deze paragraaf wordt een overzicht gegeven van de bedrijven waarmee APG mede namens Loyalis een dialoog mee heeft gevoerd. Het overzicht is gerangschikt naar het onderwerp waarover er gesproken is. In totaal hebben we 126 dialogen in 2016 gevoerd met 115 bedrijven.

1) Milieu (8 bedrijven)

Anheuser Busch InBev; Bunge Ltd; Darden Restaurants Inc; Freeport-McMoran Inc; Novo Nordisk A/S; Telecom de France; Total SA; Wilmar International Ltd.

2) Mensenrechten (7 bedrijven)

Bunge Ltd; Deutsche Telekom AG; Freeport-McMoran Inc; G4S PLC; Marks & Spencer Group PLC; Microsoft Corp; Statoil ASA.

3) Veilige arbeidsomstandigheden (7 bedrijven)

Apple Inc; Foot Locker Inc; Gap Inc/The; Hennes & Mauritz AB; HP Inc; Li & Fung Ltd; Nike Inc.

4) Uitbannen kinderarbeid (15 bedrijven)

Apple Inc; British American Tobacco PLC; Daimler AG; Hershey Company; HP Inc; Imperial Brands PLC; Japan Tobacco Inc; Microsoft Corp; Mondelez International Inc; Nestle SA; Panasonic Corp; Philip Morris International Inc; Reynolds American Inc; Sony Corp; Volkswagen AG.

5) Tegengaan Corruptie (1 bedrijf)

Novo Nordisk A/S.

6) Onderneming bestuur (88 bedrijven)

ASML Holding NV; ABB Ltd; ABN AMRO Bank NV; American International Group Inc; American Electric Power Co Inc; Amgen Inc; Annaly Capital Management Inc; Asahi Group Holdings Ltd; AvalonBay Communities, Inc.; Bank of America Corp; Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA; Best Buy Co Inc; Boston Properties, Inc.; BP PLC; Brixmor Property Group Inc.; CBS Corp; Cie Financiere Richemont SA; Citigroup Inc; Comcast Corp; Deutsche Bank AG; Digital Realty Trust Inc; Direct Line Insurance Group; Koninklijke DSM NV; DTE Energy Co; Engie SA; ENI SpA; Entergy Corp; Equity Residential; Fuji Film Holdings Corp; G4S PLC; General Electric Co; General Motors Co; Goldman Sachs Group Inc/The; Goodman Group; GPT Group/The; Hammerson PLC; Host Hotels & Resorts, Inc; Iberdrola SA; ING Groep NV; Intesa SanPaolo SpA; East Japan Railway Co; JX Holdings; KDDI Corp; Kimco Realty Corp; Klépierre; MetLife; Microsoft Corp; Oracle Corp; Origin Energy Ltd; Panasonic Corp; Pepsico Inc; Pernod Ricard SA; Pfizer Inc; Koninklijke Philips NV; Prologis, Inc; Public Service Enterprise Group; Public Storage; Randgold Resources Ltd; Regency Centers Corp; Renault SA; Repsol SA; Royal Dutch Shell PLC; Royal Mail PLC; Banco Santander SA; Scentre Group ; Simon Property Group Inc; Standard Chartered PLC; Standard Life PLC; Swedbank AB; Swedish Match AB; Swiss Re AG; Sysco Corp; Tesla Motors; Hartford Financial Services Group Inc/The; Travelers Cos Inc/The; Time Warner Inc; Toyota Motor Corp; UBS Group AG; Unibail-Rodamco SE; Unilever PLC; Ventas Inc.; Vicinity Centres; Volkswagen AG; Vornado Realty Trust; Wells Fargo & Co; Western Digital Corp; Wolters Kluwer NV; WPP PLC.

5.2 Resultaat engagement

Om een beeld te geven welke onderwerpen er worden behandeld in de dialogen met bedrijven en welke resultaten hierbij worden gehaald, zijn hieronder een aantal voorbeelden van dialogen met bedrijven opgenomen inclusief het behaalde resultaat.

Milieu

We verwachten van bedrijven dat ze een goed inzicht hebben in de milieurisico's die ze lopen en een beleid hebben over hoe ze daarmee omgaan. Het grootste risico op dit moment, dat vrijwel al onze beleggingen raakt, is klimaatverandering. Met name voor energiebedrijven en bedrijven die veel koolstofdioxide (CO₂) uitstoten tijdens hun productieproces is het cruciaal om hier goed op in te spelen. Ook vastgoed kan een belangrijke rol spelen bij het terugdringen van de uitstoot.

Het Britse olie- en gasbedrijf BP kondigde aan om te stoppen met de voorbereidingen voor diepzeeboringen in de Grote Australische Bocht. Dat deze plannen onder de kust van zuid-Australië vanuit milieuperspectief omstreden zijn (vanwege onder andere de aanwezigheid van walvissen en andere bedreigde diersoorten), werd ons duidelijk dankzij actievoerders op de BP-aandeelhoudersvergadering in Londen. Nadat we informatie hadden ingewonnen bij maatschappelijke organisaties waarmee we eerder hadden samengewerkt bij een soortgelijk project (Greenpeace en ShareAction), hebben we onze zorgen uitgesproken bij BP. Enerzijds over hun plannen over hoe om te gaan met weglekkende olie, anderzijds over de economische vooruitzichten van het project. Omdat de ontwikkeling van nieuwe wingebieden jaren kan duren, hadden we twijfels over de mogelijkheid om het project rendabel te maken, zeker gezien de Klimaatafspraken van Parijs. Niet lang na onze gesprekken kondigde BP aan te stoppen met het project omdat het niet meer paste in de strategie die eerder in 2016 was herzien.

Mensenrechten

De UN Global Compact, één van de grondslagen van het verantwoord beleggingsbeleid, zegt dat bedrijven niet medeplichtig mogen zijn aan mensenrechtenschendingen. Ook moeten ze voorkomen dat hun activiteiten daartoe leiden of eraan bijdragen.

Met verschillende olie- en gasbedrijven hebben we gesproken over het koppelen van de beloning van bestuurders aan duurzaamheidsdoelen. Het Noorse oliebedrijf Statoil gaf ons meer inzicht in hoe het zijn uitvoerende bestuurders beloont. Bij Statoil zijn beloningen niet alleen gekoppeld aan financiële prestaties maar ook aan het streven om koploper in de sector te worden als het gaat om veiligheid en duurzaamheid. Concrete doelen zijn afgesproken over het terugbrengen van de CO₂-uitstoot en van het aantal grotere ongelukken. Shell-bestuurders worden inmiddels gestimuleerd om meer in te zetten op hernieuwbare energie doordat hun bonus mede afhangt van de vermindering van de CO₂-uitstoot bij drie bedrijfsonderdelen.

Op de aandeelhoudersvergadering van de Amerikaanse sigarettenfabrikant Philip Morris steunden we een motie die de onderneming oproep om een mensenrechtenbeleid op te zetten met daarin aandacht voor het recht op gezondheid. Ook zou de onderneming ervoor moeten zorgen dat haar lobby- en marketingactiviteiten niet de inspanningen ondermijnen van nationale overheden om de gezondheid van hun burgers te beschermen. Alhoewel Philip Morris lid is geworden van de UN Global Compact en een code heeft voor het werken op tabaksplantages, denken we dat het belangrijk is dat het bedrijf een breder mensenrechtenbeleid opzet. Met 18% van de stemmen vóór werd de motie verworpen.

Arbeidsrechten

Wij willen dat werknemers van de bedrijven waarin wij beleggen zich vrij kunnen verenigen in vakbonden en collectief kunnen onderhandelen over arbeidsvoorwaarden. Kinderarbeid, gedwongen arbeid en discriminatie op de werkvloer zijn niet acceptabel. Goed personeelsbeleid kan de waarde van een belegging vergroten.

Uitbannen kinderarbeid

Mede naar aanleiding van een onderzoek van Amnesty International over de inzet van kinderen bij de kobaltwinning in Congo (DRC), hebben wij hiernaar geïnformeerd bij een aantal bedrijven waarin wij beleggen. Toen de respons mager bleek, hebben wij een coalitie van 23 grote beleggers tot stand gebracht om dit probleem aan te pakken.

Kobalt is een steeds belangrijker wordende grondstof die essentieel is voor oplaadbare batterijen, bijvoorbeeld voor mobiele telefoons en elektrische auto's. Ongeveer de helft van de wereldvoorraad van kobalt zit in de Congolese bodem. Via doorgaans meerdere tussenschakels (soms is er sprake van acht schakels: mijnwerkers, opkopers, smelters etc.), komt de kobalt bij de grote elektronica-, auto- en batterijproducenten waarin wij beleggen. Dertien daarvan hebben we met onze beleggerscoalitie benaderd met de vraag wat zij doen om te voorkomen dat er bij de winning van hun kobalt kinderen worden ingezet.

Computermaker Apple reageerde hierop door zijn aanpak publiekelijk bekend te maken. Twee andere grote bedrijven hebben aangekondigd hier binnenkort ook mee te komen. Aan de vereniging van grote electronicabedrijven (Electronic Industry Citizenship Coalition) hebben we verzocht om de aandacht voor kobalt op te nemen in haar richtlijnen voor grondstofwinning. Op het forum dat de Verenigde Naties jaarlijks organiseert over de rol van het bedrijfsleven bij de bescherming van mensenrechten, hebben we onderstreept wat het belang hiervan is voor grote beleggers. Ook bij de Chinese Kamer van Koophandel hebben we aandacht gevraagd om de inzet van kinderen bij kobaltwinning tegen te gaan; veel bedrijven in de tussenhandel zijn in Chinese handen. In 2017 zullen we deze benadering blijven volgen. Door druk te blijven zetten op de grote bedrijven verwachten we dat het probleem effectief zal worden aangepakt, ook bij de tussenhandel die wij zelf niet rechtstreeks kunnen bereiken omdat het hierbij gaat om bedrijven die voor ons niet belegbaar zijn.

Daarnaast hebben we tijdens gesprekken met grote cacao- en chocoladebedrijven als Nestlé, Mondelez en The Hershey Company aangedrongen op een eenduidige aanpak om kinderarbeid uit de hele productieketen te elimineren. Daarbij zouden zij zich moeten binden aan sectorinitiatieven als het CocoaAction-programma waarin cacao- en chocoladebedrijven samenwerken aan een verdere verduurzaming van hun sector. Belangrijk zijn maatregelen die de oorzaken aanpakken die aan de bron van kinderarbeid liggen, zoals beter toegankelijk onderwijs, een hogere arbeidsproductiviteit en hogere lonen waardoor het werk ook voor volwassenen aantrekkelijk wordt. Bij CocoaAction hebben we aangedrongen op ambitieuze doelstellingen op dit terrein en transparantie over wat wel en niet lukt.

Goed bestuur

Wij hechten grote waarde aan een goed ondernemingsbestuur dat gevarieerd is samengesteld, een duidelijke taakverdeling kent tussen uitvoering en toezicht en voldoende aandacht heeft voor minderheidsaandeelhouders zoals pensioenfondsen.

In drie gesprekken met de voorzitter van de Raad van Commissarissen van Volkswagen hebben we gewezen op de noodzaak van een opener bedrijfscultuur en meer onafhankelijke commissarissen. Die gesprekken voerden we mede naar aanleiding van het schandaal met de sjoemelsoftware die de Duitse autoproducent gebruikte om de CO₂-uitstoot van zijn auto's in de Verenigde Staten gunstiger voor te stellen. In die gesprekken hebben we ook

aangedrongen op aanpassingen van het beloningsbeleid. Volkswagen heeft inmiddels een nieuw beloningsbeleid voor zijn bestuurders, waarin meer waarde wordt toegekend aan niet-financiële prestaties zoals de tevredenheid van medewerkers en klanten.

6 VERSLAG UITSLUITINGEN

Loyalis belegt niet in bedrijven die betrokken zijn bij het maken van clusterwapens, antipersoons(land)mijnen, chemische en biologische wapens. Het schenden van de VN Global Compact-richtlijnen kan eveneens tot uitsluiting leiden.

Elk jaar wordt door APG een selectie gemaakt van bedrijven die mogelijk de VN Global Compact-afspraken overtreden. Dit leidt doorgaans tot een engagementtraject dat meerdere jaren kan duren, met als doel om hun gedrag te verbeteren. Hierbij zijn er duidelijke eisen en tijdsgrenzen. Uitsluiting is daarbij een laatste stap die zoveel mogelijk wordt vermeden, omdat we na uitsluiting geen aandeelhouder meer zijn en daarmee niet meer met het bedrijf in gesprek kunnen gaan om het gevoerde beleid te verbeteren. Eind 2016 liepen er engagements met mogelijke Global Compact-schenders.

In 2016 is onze uitsluitingslijst uitgebreid met de moederbedrijven van twee ondernemingen die al eerder op de lijst waren gezet. Het Indiase L&T Finance Holding is de grootaandeelhouder van Larsen en Toubro, dat was uitgesloten vanwege mogelijke betrokkenheid bij de productie van kernwapens voor India. Het Zuid-Koreaanse S&T Holdings is grootaandeelhouder van S&T Dynamics, dat in 2015 werd uitgesloten vanwege de productie van antipersoonsmijnen.

Het Roemeense Aeroteh SA, een producent van clusterwapens, is van de uitsluitingslijst gehaald omdat het niet langer een beursgenoteerde onderneming is. We hebben het toegevoegd aan onze (niet-openbare) lijst met private bedrijven waarin we niet willen beleggen omdat ze handelen in tegenspraak met het beleid van onze klanten.

Eind 2016 staan er 19 beursgenoteerde bedrijven op onze uitsluitingslijst. Zie voor de volledige en actuele lijst van uitgesloten bedrijven en landen het [Beleid Maatschappelijk Verantwoord Beleggen](#).

7 VERSLAG ESG INTEGRATIE

Onderstaand doen we verslag over ontwikkelingen van de integratie van ESG criteria in de beleggingsportefeuille binnen de verschillende beleggingscategorieën waarin Loyalis actief is.

7.1 Bedrijfsobligaties

De specialisten bij onze vermogensbeheerder APG Asset Management baseren de analyse van bedrijfsobligaties niet alleen op financiële criteria, maar houden ook expliciet rekening met ESG-factoren. Gezien de regelgeving die overheden over heel de wereld introduceren om de CO₂-uitstoot te verminderen besteden de portfoliomanagers van APG speciale aandacht aan bedrijven die in de bedrijfsvoering sterk leunen op fossiele brandstoffen. Over het algemeen zal APG de exposure naar deze bedrijven limiteren in de portefeuille van Loyalis. Aan de andere kant wordt er ook actief geïnvesteerd in bedrijven met een hoge duurzaamheidswaarde en (op kleine schaal) in Green Bonds. We proberen onze exposure naar bedrijven met een hoge duurzaamheidswaarde en Green Bonds uit te breiden, met inachtneming van de risico- en rendementseisen.

De onderstaande tabel geeft een aantal cijfers weer over de karakteristieken van de bedrijfsobligatie portefeuille.

Indicator	Waarde 2016
Allocatie High Sustainability Investments (% totale portefeuille bedrijfsobligaties)	6.21%
Allocatie Green Bonds (% totale portefeuille bedrijfsobligaties)	8.61%
Totale allocatie Sustainable Investments (% totale portefeuille bedrijfsobligaties)	14.82%

Toelichting bij deze tabel:

High Sustainability Investments: Beleggingen met een hoge duurzaamheidswaarde (high sustainability investments) zijn gedefinieerd als bedrijven of projecten waarbij het gaat om activiteiten die bijdragen aan oplossingen voor klimaatverandering, waterschaarste, wateroverlast, vervuiling, verlies van leefgebieden of diersoorten en behoefte aan microfinanciering.

Green Bonds: Dit zijn speciale obligaties die kunnen worden uitgeschreven door bedrijven of instanties waarvan de opbrengst rechtstreeks gaat naar groene projecten. Loyalis heeft bijvoorbeeld een Green Bond van de European Investment Bank (EIB) in de portefeuille.

7.2 Vastgoed

Loyalis investeert in twee vastgoedfondsen: CBRE NL woningen en het NL woningenfonds van Vesteda. De resultaten van het Global Real Estate Sustainability Benchmark (GRESB) onderzoek in 2016 laten nog even op zich wachten, naar verwachting worden deze in september 2017 bekend gemaakt. Vergelijkingen met de scores van vorige onderzoeken kunnen dus nog niet gemaakt worden.

De onderstaande tabel geeft een aantal cijfers weer over de prestaties van de vastgoedfondsen waarin Loyalis investeert.

	CBRE NL Woningen Fonds				Vesteda NL Woningen Fonds			
	2016	2015	2014	2013	2016	2015	2014	2013
GRESB score	nrb	71	65	68	nrb	67	38	48
Gemiddeld energielabel fonds	1.34 (C)	1.35 (C)	1.39 (C)	1.48 (C)	1.50 (C)	1.52 (C)	1.53 (C)	1.57 (C)
Uitstoot broeikasgassen (kg CO ₂ / m ²)	22.1	21.7	21.7	27.7			-	-
Totale uitstoot (ton CO ₂)	-	-	-	-	734	805	810	909

Bij zowel het CBRE NL Woningen Fonds als het Vesteda NL Woningen Fonds zijn lichte verbeteringen zichtbaar met betrekking tot de scores voor energielabels. De totale uitstoot van Vesteda is gedaald, terwijl de uitstoot per vierkante meter in het CBRE fonds licht is gestegen.

7.3 Private Equity

Nieuwe private equity fondsen waarin wij beleggen, moeten structureler rapporteren over hoe alle bedrijven in hun portefeuille presteren op het gebied van duurzaamheid en goed bestuur. Speciaal hiervoor heeft APG in 2015 samen met AlpInvest (het bedrijf dat een onze private equity beleggingen beheert) en pensioenuitvoerder PGM een rapportageraamwerk gepresenteerd. Hierin staan doelstellingen op bijvoorbeeld het gebied van gezondheid en werkveiligheid, omkoping en corruptie. Door dit nieuwe raamwerk zullen wij, als zogenoemde 'limited partner' in private equity-fondsen (die geen direct contact hebben met de bedrijven in dat fonds), beter zicht krijgen op hoe duurzaam en verantwoord bedrijven presteren. Tot nu toe rapporteerden de beheerders van fondsen (de 'general partners') vooral met losse voorbeelden. Om ervoor te zorgen dat ook andere beleggers dit raamwerk kunnen gebruiken, is het aangeboden aan de UNPRI die wereldwijd het verantwoord beleggen promoot. Om ook vooraf meer zicht te krijgen op hoe een private equity fonds presteert op duurzaamheid en goed bestuur hebben we met andere beleggers gewerkt aan een nieuwe due diligence vragenlijst. Met ingang van 2016 gebruiken we deze lijst voordat we in een fonds beleggen.

7.4 Infrastructuur

Loyalis belegt in infrastructuur via het NIBC European Infrastructure Fund (NEIF). Dit fonds investeert in onder andere de gezondheidszorg, het onderwijs, afvalverwerking en olie- en gas opslag en distributie. Daarnaast is per ultimo 2016 ongeveer 19% van de waarde van dit fonds geïnvesteerd in zonne- en windenergie. Hiermee draagt Loyalis rechtstreeks bij aan het opwekken van hernieuwbare energie.